

Романко Ірина Григорівна

Українська медична стоматологічна академія

м. Полтава

Піднесення якості знань у

загальноосвітніх навчальних закладах Великої Британії

В умовах, триваючих в Україні, оновлення національної освіти, трансформація в економіці, перетворення гуманітарної освіти, а також активні пошуки ученими шляхів та засобів удосконалення професійно-педагогічної підготовки вчительських кадрів, набувають актуальності питання вивчення та використання української підготовки педагогічних кадрів та вивчення зарубіжної історико-педагогічної спадщини. 80-90р.р. XX століття в ряді західних країн, зокрема в Англії, характеризується реформами в галузі вищої освіти. Реформування системи педагогічної освіти у цей період діє під впливом деяких внутрішніх чинників: оновлення середньої освіти, розширення функцій учителя в школі, та зовнішніх: зближення систем освіти в країнах Європейської Співдружності, поліпшення підготовки педагогічних працівників в цілому.

З середини 50-х років в Великобританії почалась державна перебудова системи середньої освіти, яка незавершена й досі. У результаті в країні сусідствують декілька типів середніх шкіл, значно відмінних одна від одної учбовими програмами і цілями навчання. Для всіх типів шкіл законодавче закріплений єдиний освітній мінімум, який повинна дати школа. Також законодавче введена обов'язкова безкоштовна середня освіта, яка завершується у віці 15-16 років. Випускники шкіл складають випускні екзамени і отримують сертифікат про середню освіту GCSE (General Certificate of Secondary Education). Цей сертифікат є достатнім для початку самостійної трудової діяльності, але не дає права вступу у вищі учбові заклади.

Стара система шкіл збереглася в деяких районах сільської місцевості. Тут по закінченні початкової школи на основі тестових екзаменів учнів розподіляють серед трьох нерівноцінних типів середніх шкіл: найбільш здібні (біля 20%) учні поступають в середні школи (grammar school) з терміном навчання 5-7 років, менш здібні (біля 5%) учні розподіляються в технічну школу (technical school) з терміном навчання 5, рідше 7 років, а інші (біля 70%) продовжують навчання в сучасній школі (modern school), де навчаються 4, іноді 5 років. Свою назву сучасна школа (modern school) отримала через те, що в ній історично не викладали древні мови - латинь і давньогрецький, а вчили тільки сучасну мову. Основна задача середньої школи - підготовка до вступу до вузу. У старших класах учні діляться на дві основні групи і далі навчаються за двома різними програмами: гуманітарної і природно-математичної освіти. У середніх технічних школах дається загальноосвітня, загальнотехнічна і початкова професійна підготовка. Сучасна школа дає звичайну середню освіту. Значна частина програми цієї школи - практичні заняття. Більшість її випускників відразу ж починають професійну діяльність. Найбільш обдаровані випускники сучасної школи мають можливість скласти спеціальні екзамени і перевестися в середню (grammar school) школу для продовження освіти.

Реорганізація середньої школи привела до появи у великих містах єдиних, або комплексних, шкіл (comprehensive schools) для навчання дітей віком від 11 до 18 років за єдиною для всіх учнів програмою. У багатьох районах ідея єдиної для всіх шкіл програми призвела до появи нижніх шкіл (lower schools) для дітей 11-14 років і верхніх шкіл (upper schools) для дітей 14-18 років. У деяких місцях початкова і середня школи розпалися на три послідовних рівні. Тут була введена проміжна школа (middle school) для дітей 8-12 років або 9-13 років. Основною причиною появи такого різноманіття шкіл стало недостатнє централізоване фінансування шкільної реформи. Вихід був знайдений у введенні загальнонаціональної системи екзаменів, що визначає рівень знань випускників середньої школи. Типи

шкіл, їх назви, програми і методики навчання можуть бути будь-які. А ось екзамени з присудження сертифіката про середню освіту GCSE - єдині і обов'язкові для всіх.

Середня школа, що завершується екзаменами GCSE, п'ятирічна. Як вже відзначалося, закінчення середньої школи не дає права вступу до вузів. Для вступу до вузу необхідно закінчити шостий клас (sixth form) середньої школи і скласти екзамен на сертифікат GCE - A level (General Certificate of Education Advanced Level) - загальний сертифікат про поглиблений рівень освіти. У деяких школах для отримання сертифіката GCE - A level вчать 2 роки. Якщо порівнювати нашу систему освіти і англійську, то сертифікат про середню освіту GCSE відповідає нашому атестату зрілості, а сертифікат GCE - A level відповідає диплому про закінчення підготовчого курсу вузу. Відмінність в тому, що англійський "атестат зрілості" на відміну від нашого не дає права на вступ до вузу. Терміни "шостий клас" (sixth form) і "програми А-рівня" (A-levels courses) є в Великобританії загальними для позначення різних програм і курсів, що ведуть до отримання сертифіката GCE - A level. Для підготовки до вступу у вузи в Великобританії, крім шкіл, є коледжі шостого класу (sixth form college), коледжі подальшої освіти (college of further education) і коледжі третього рівня (tertiary college), де викладаються не тільки освітні предмети шостого класу, але і надається професійна освіта (vocational courses).

Термін "подальше навчання" (further education) у Великобританії відноситься до продовження освіти після закінчення обов'язкового навчання (звичайно, після 16 років) за програмами, що не ведуть до отримання ступеню (degree) або його еквівалента. Як правило, це:

- академічне навчання, в результаті якого отримують сертифікати GCE-A level або GCE-AS level з декількох предметів (звичайно, не менше трьох). Ці сертифікати надають право вступу до британських університетів;

- професійне навчання, в результаті якого отримують NVQ (National Vocational Qualification) або SVQ в Шотландії. Успішне закінчення цих курсів дає можливість почати професійну діяльність у вибраній вами області;
- професійно-академічне, в результаті, якого отримують GNVQ (General National Vocational Qualification) або GSVQ в Шотландії. Успішне закінчення цих курсів дає можливість як почати професійну діяльність у вибраній вами області, так і продовжити навчання в університеті, але треба враховувати те, що британські університети при прийомі віддають перевагу власникам GCE-A level або GCE-AS level сертифікатів.

Після отримання сертифіката GCE-A level починається етап вищої освіти. Термін "вища освіта" (higher education) у Великобританії відноситься до програм, мета яких - присудження ступеня (degree): ступені бакалавра (Bachelor degree), магістра (Master degree) або доктора (Doctoral or PhD degree). Численні коледжі вищої освіти (colleges of higher education) крім отримання ступеня бакалавра дозволяють пройти дворічну програму "подальшого навчання" практично з будь-якої академічної або професійної спеціальності. Курс "подальшого навчання" завершується екзаменами і видачею вищого національного диплома (higher national diploma, загальноприйняте скорочення - HND). У області професійної освіти найбільш високо ціняться і широко визнаються дипломи, видані одним з трьох основних екзаменаційних комітетів: диплом CGLI (City & Guilds of London Institute), диплом RSA (Royal Society of Arts), диплом BTEC (Business and Technical Education Council). Багато коледжів і інститутів уповноважені видавати дипломи від імені одного з цих екзаменаційних комітетів. Інші учбові заклади видають або свої власні дипломи і сертифікати, або дипломи інших екзаменаційних комітетів. Найбільше значення диплом HND має для тих, хто має намір відразу зайнятися професійною діяльністю, не продовжуючи навчання за програмою

бакалавра. З точки зору професійної кар'єри цей диплом дозволяє просуватися по службовим сходам в межах середнього технічного або молодшого керівного складу фірми, підприємства, установи. Крім того диплом HND дозволяє вступити до університету на навчання за однією з програм, що ведуть до одержання ступеню бакалавра, причому почати навчання відразу з другого курсу.

Вищу освіту англійці одержують в коледжах, технічних університетах (до 1992 р. політехнічні інститути) і університетах. Перший етап вищої освіти - це отримання ступеня бакалавра у вибраній області науки і професійній діяльності. Ступінь бакалавра присуджується після 3-4 років навчання на денному відділенні університету, інституту або коледжа. Ступінь бакалавра дозволяє отримати хорошу позицію в середній інженерно-технічній ланці або середній керівній ланці приватної (державної) компанії, промислового підприємства або відкрити приватну практику (юрист, медик). У деяких областях професійної діяльності - це вищий ступінь, який не вимагає подальшого навчання. Але для більшості спеціальностей навчання може бути продовжене за програмою, яка веде до отримання ступеня магістра. Щоб краще зрозуміти відмінності між цими ступенями наведемо один приклад. Маючи диплом бакалавра медицини, можна успішно працювати в клініці або мати невелику приватну практику. Але для розширення практики, залучення більшого числа пацієнтів, для того, щоб успішно конкурувати з колегами за просування по службовим сходам, щоб очолити відділення в клініці або цілу клініку, треба мати диплом магістра або доктора.

Ступінь бакалавра є необхідною умовою для продовження навчання за програмою магістра і доктора. Один-два роки навчання в університеті або політехнічному інституті і успішно виконаний дипломний проект складають необхідний базис для отримання ступеня магістра. Ступінь доктора присвоюється в університетах за результатами самостійно проведеної дослідницької роботи у вибраній області науки або техніки.

Дослідницька робота під загальним керівництвом одного з професорів університету звичайно триває 1-3 роки, завершується серією публікацій в наукових або спеціалізованих журналах і захистом дисертації. Ступінь магістра приблизно відповідає нашому диплому про вищу освіту, а ступінь доктора - нашому ступеню кандидата наук. Еквівалента нашого ступеню доктора наук в Великобританії не існує.